

1

מסלול משפחות יפו העתיקה

יפו ללא הפסקה

סיור קולי ביפו
מסלול חווייתי משפחתי
מסע אל האגדות והסיפורים של יפו

- 1 תחנה מס' 1 גן הפסגה - גן אברהם עמ' 4
- 2 תחנה מס' 2 שער רעמסס וחפירות יפו עמ' 7
- 3 תחנה מס' 3 גשר המשאלות עמ' 9
- 4 תחנה מס' 4 תותחי נפוליאון עמ' 9
- 5 תחנה מס' 5 מפת מסלול עמ' 12
- 6 תחנה מס' 6 כיכר קודמים עמ' 14
- 7 תחנה מס' 7 נמל יפו עמ' 15
- 8 תחנה מס' 8 סלעי אנדרומדה עמ' 17
- 9 תחנה מס' 9 הסביל המשושה - רח' רוסלאן מול פתח מסגד מחמודיה עמ' 19
- 10 תחנה מס' 10 סביל סולימן עמ' 19
- 11 תחנה מס' 11 כיכר השעון עמ' 21
- 12 תחנה מס' 12 שוק הפשפשים עמ' 23

www.visit-jaffa.com

הפעלת הסיור הקולי פשוטה מאוד, כל שעליכם לעשות הוא: ● להסתכל במפה ● להגיע לאתר הנבחר ולהפעיל שם את מערכת השמע. כל נקודה במסלול היא תחנה מסומנת במפה. אפשר לטייל לפי סדר התחנות, אך ניתן גם להתמקד במקומות נבחרים ולהתאים את הסיור לזמן שעומד לרשותכם. אפשר לשמוע את הסיור בשטח בכל מכשיר המנגן קבצי MP3 באמצעות אחזייה אישית, או ברמקולים ניידים שמחוברים לנגן ומאפשרים האזנה קבוצתית.

שימו לב: **צליל יחיד *** - מסמן אתנחתא בתוך הרצועה. לאחר הצליל מומלץ ללחוץ על מקש ההשהיה (פאוז) ולהתארגן בהתאם להנחיות.
צליל כפול ** - מסמן את סוף הרצועה. אחריו יש לעצור את המכשיר ולהפעיל אותו שוב בתחנה הבאה של הסיור.

תוכלו להתחיל את הסיור בכל תחנה שתבחרו, מגיעים לאתר ומפעילים את המכשיר ברצועה המתאימה. מומלץ לעיין במפה.

תחנה מס' 1

גן אברהם, גן הפסגה

*

שלום וברוכים הבאים ליפו העתיקה. תחנתנו הראשונה היא בגן הפסגה הנקרא גם "גן אברהם". הגיעו לשם ועמדו מול שער האבן הגדול שעליו תבליטים.

*

שלום וברוכים הבאים לגן הפסגה של יפו שנמצא ממש בפסגת תל יפו - יפו העתיקה. אתם מוזמנים להסתכל מהפסגה סביבכם...איזה יופי! מה בעצם אנחנו רואים? ממש סביבנו אפשר לראות את יופייה של יפו העתיקה. ממערב לנו, מאחורי הכנסייה הגדולה (זו בעלת האבנים האדומות), אפשר לראות את הים התיכון, שנמשך לשמאלנו ומולנו עוד ועוד...

אם תסתכלו צפונה, תוכלו לראות לחוף הים התיכון את העיר הגדולה תל אביב. אפשר לראות את בתי המלון ואת גורדי השחקים ומי שממש יתאמץ יצליח לראות את הארובה של תחנת הכוח רידינג, שם גם נשפך נחל הירקון לים. תל אביב-יפו, עיר בלי הפסקה, שקיימת כבר כ-100 שנה! עיר עם הרבה היסטוריה, עיר שהתרחשו בה הרבה אירועים חשובים... בקיצור, עיר ותיקה מאוד! ותיקה?

טוב, האמת, לא כל כך נעים לי להגיד, אבל אם נשווה את יפו לתל אביב, אז אמנם תל אביב היא בת 100 אבל ליד יפו, היא ממש ממש "תינוקת", ויפו יכולה להיות סבתא של סבתא של סבתא של סבתא... שלה.

כן, יפו היא אחת הערים העתיקות ביותר, לא רק בארץ אלא בעולם כולו! יפו נזכרת לראשונה בכתבי חרטומים במצרים לפני כ-3,500 שנה וסביר שהיא

הייתה קיימת עוד קודם לכן. במהלך ההיסטוריה היא נבנתה, נחרבה, נבנתה שוב, שליטים עלו, ירדו, תושבים הגיעו, עזבו, הרבה דמויות מעניינות עברו כאן וכמוכן הרבה סיפורים ואגדות מסופרים על יפו.

אבל השאלה הנשאלת היא למה? למה הם הגיעו תמיד ליפו?

לפני שאענה, אולי מישהו מכם יודע מה הקשר בין עולה חדש לתפוז?

אתם בטח תוהים למה אני שואלת שאלה כזו מוזרה, אבל היא חלק מן התשובה.

הפסל שאתם רואים מולכם, ועליו נדבר עוד מעט, הוא בצורת שער והוא הקשר בין עולה חדש לתפוז, והוא גם הסיבה שיפו תמיד הייתה מלאת חיים ושוקקת:

יפו היא שער.

דרך יפו נכנסים לארץ.

ודרך יפו יוצאים מהארץ.

לכן יפו היא עיר כל כך חשובה, שתמיד גרו בה קהילות רבות ושונות והרבה שליטים רבו עליה.

דרכה נכנסים אל הארץ - דרך יפו נכנסו צבאות שבאו לכבוש את הארץ, עולי רגל מכל הדתות, תיירים, מבקרים, ועולים חדשים רבים.

ודרכה יוצאים מן הארץ - דרך יפו ייצאו הרבה מתוצרת הארץ. אחד הדברים המפורסמים ביותר שייצאו דרך נמל יפו היו התפוזים שגדלו בארץ. לפני ששלחו אותם מעבר לים, הדביקו עליהם מדבקה ירוקה שבה היה כתוב באנגלית כלומר, יפו.

זוהי חשיבותה, ומכאן מתחיל הקסם של יפו.

בסיוור שלנו היום ביפו, נגלה את העיר העתיקה הזו, נצעד לאורך ההיסטוריה, נפגוש דמויות רבות ונספר סיפורים ואגדות שנקשרו לעיר המיוחדת הזו - יפו.

אבל לפני שנצא לדרך... כמה מילים על הפסל המיוחד שלפינו.

את הפסל, שנקרא פסל האמונה, עיצב האמן דניאל

כפרי. הפסל מעוצב בצורת שער- שני עמודים וקורה המחברת ביניהם. על כל אחד מחלקי הפסל יש תבליט הנותן ביטוי לאירוע חשוב המסופר בתנ"ך.

וכעת, לפני שנספר עוד כמה מילים על הפסל, לפניכם משימה:

מצורפים כאן כמה צילומים של התבליטים שעל הפסל. עליכם למצוא תבליטים אלו על גבי הפסל. אחרי שתמצאו, אתם מוזמנים להקיף את הפסל, להתבונן בו מצדו השני ולפענח את תוכן התבליטים. אלו אירועים תנ"כיים מבטאים תבליטים אלו? חפשו, חישבו ואז נמשיך יחד...

*

חיפשתם? מצאתם? אני מקווה שכן. בואו נראה ביחד מה מסתתר בפסל המיוחד הזה.

בפסל בחר האמן להציג שלושה אירועים המסופרים בתנ"ך ומבטאים אמונה גדולה: אמונה גדולה באלוהים ואמונה גדולה בהבטחות שנתן אלוהים לבני ישראל.

לכן הפסל נקרא "פסל האמונה".

בעמוד המערבי, מעל לשם האמן דניאל כפרי, מוצגת עקדת יצחק.

תחנה מס' 2 שער רעמסס וחפירות יפו

נתמקם מול שער האבן הגדול, ונאזין להסבר.

יש לי שאלה: איך כותבים יפו? שאלה פשוטה, לא? י-פ-ו לא? אבל אם השאלה הייתה כל כך פשוטה לא הייתי שואלת אתכם, כי לא רק כך כותבים יפו.

הסתכלו בצד שמאל למטה כתוב יפו בשפות שונות.

- 1. יפו 4. 𐤊𐤍
- 2. Jaffa 5. 𐤃𐤁𐤍
- 3. 𐤃𐤁𐤍 6. 𐤃𐤁𐤍

- בסעיף 1 מופיע השם יפו ב...
- בסעיף 2 מופיע השם יפו ב...אנגלית.
- בסעיף 3 מופיע השם יפו ב...רוסית.
- בסעיף 4 מופיע השם יפו ב...אמהרית, השפה שבה מדברים באתיופיה.
- בסעיף 5 מופיע השם יפו ב...ערבית.
- ומי כאן יודע באיזו שפה, או ליתר דיוק באיזה כתב מופיע השם יפו בסעיף 6?

התשובה היא - בכתב חרטומים.

כיום אם יש מישהו שהכתב שלו לא ברור, לא יפה ומבולגן, אנחנו אומרים שיש לו כתב חרטומים. אבל אם נסתכל על סעיף 6 ואם נסתכל על העמודים המרשימים שלפינו שגם עליהם מופיע כתב

חרטומים, נראה שכתב חרטומים הוא כתב מאוד יפה, משורטט להפליא, רק שמי שלא יודע לקרוא אותו, חושב שהכתב מאוד לא ברור...

אנחנו נמצאים מול חלק מהחפירות הארכאולוגיות של יפו. חפירות ארכאולוגיות הן הדרך המדעית לדעת מה היה כאן בתקופות קדומות. מתחת לאדמה מצויים שרידים של העיר יפו בתקופות שונות, ועל ידי חפירה מסודרת, עם כלים מיוחדים ואנשי מקצוע, אפשר למצוא את שרידי הבתים שבהם חיו האנשים, שרידי הכלים שבהם השתמשו ומידע רב נוסף.

בחפירות ביפו מצאו בין היתר שרידים של השער שאתם רואים כאן מולכם, אך השער שלפינו הוא שחזור של השער המקורי. השרידים המקוריים שנמצאו, נמצאים כיום במוזיאון יפו לעתיקות.

השער שלפינו עמד ככל הנראה בפתח דרך שהובילה למצודה מפוארת שהייתה קיימת כאן לפני כ- 3500 שנה.

ונחזור לכתב החרטומים שמופיע על השער ועליו כבר התחלנו לספר.

בכתב החרטומים השתמשו במצרים העתיקה, ובזכות זה שמצאו ביפו שער עם כתב חרטומים, וגם במצרים מצאו כתובת בכתב חרטומים שבה מופיעה המילה "יפו", אני יודעת שבארץ בכלל וביפו בפרט שלטו במשך שנים רבות המצרים.

כך, למשל, על פי מכתב שהתגלה במצרים אני יכולה לדעת כיצד נכבשה יפו על ידי המצרים לפני כ- 3500 שנה.

מעל לשני העמודים מוצג סיפור כיבוש יריחו - העיר הראשונה שנכבשה עם שובם של בני ישראל לארץ ישראל לאחר יציאת מצרים.

שימו לב שבפסל רואים כ-8 דמויות צועדות ובידיהם, מזיהים? העיגולים הם קצות השופרות שבני ישראל מחזיקים, ובצד השני של הפסל אפשר לראות שאותן דמויות מחזיקות מעין תיבה מלבנית...מצאתם? זהו ארון הברית.

כיבוש יריחו נעשה בדרך מאוד מיוחדת ומופלאה- העיר הוקפה שבע פעמים כאשר הכוהנים נשאו את ארון הברית ותקעו בשופרות ולאחר שבעה ימים שבהם הקיפו כך את העיר - נפלה החומה שהקיפה אותה והעיר יריחו נכבשה.

הפסל נותן ביטוי לאמונה באלוהים ובהבטחתו לתת את ארץ ישראל לעם ישראל. לרעיונות האלו נתן האמן דניאל כפרי ביטוי בשער שעיצב. ואולי השער שנמצא ביפו, שהיא השער לארץ ישראל, הוא באמת המקום הנכון לצאת לדרך לסיור ביפו.

אז מה היה לנו?

עיר יפיפיה ששוכנת לחופו של ים, עיר שהיא שער - שער לנכנסים ושער ליוצאים מן הארץ, פסל שכולו אמונה...

ועם התחלה כזאת נראה לי שאפשר לצאת לדרך ולגלות את הקסם של האנשים שחיו פה, האגדות שמתחבאות בסמטאות וכל היופי שמחכה לנו. והתחנה הבאה שלנו היא...שער רעמסס. יאללה, יוצאים לדרך!

לכו לכיוון דרום-מערב במדרגות היורדות מהפסל, ופנו שמאלה בשביל אל עבר השער הנמצא בלב אזור החפירות הארכאולוגיות עמדו לפני עמדת ההסבר, מול השער המעוטרת בכתובות. זוהי תחנה מספר שתיים במפה.

**

שימו לב שבחלק העליון של העמוד אפשר לראות כפות ידיים נושאות כפות רגליים - מדובר באברהם אבינו הנושא את יצחק בנו ומוכן להעלות אותו לאלוהים לעולה כפי שציווה עליו אלוהים.

אולם כפי שאנחנו מכירים מהסיפור בספר בראשית, ברגע האחרון, לפני שאברהם העלה את בנו לעולה, פנה אליו האלוהים ואמר לו "אל תשלח ידך אל הנער", אל תפגע ביצחק, ואז הראה לאברהם איל וציווה על אברהם להקריב אותו קורבן לעולה.

שימו לב שבחלק התחתון של העמוד נמצא האיל.

*

בעמוד המזרחי מוצג חלום יעקב.

בחלק התחתון בקצה הימני אפשר לראות ראש של אדם שעניו עצמות. זהו יעקב אבינו הישן על גבו וחולם חלום. ובחלום רואה יעקב סולם גבוה שראשו מגיע לשמים, ובו עולים ויורדים מלאכים לבנים.

כעת שימו לב שבחלק העליון של הפסל יש מעין "זיג-זג", מעין מדרגות. זהו אותו "סולם יעקב" המפורסם, שבו עולים ויורדים המלאכים בין השמים לארץ.

אפשר לראות את המלאכים משני צדי המדרגות-אלו הדמויות בעלות הכנפיים. יש כאן שניים - מלאך אחד עולה ומלאך אחד יורד.

*

תחנה מס' 3

גשר המשאלות

האם מישהו מכם שמע על אלאדין? אלאדין היה נער שמצא מנורה ובה שד שמגשים משאלות. בעצם, זהו חלומו של כל אחד מאיתנו, שיהיה מי שיעזור לנו להגשים את משאלות לבנו... אנחנו נמצאים על גשר המשאלות. אגדה עתיקה מספרת שמי שעומד על גשר המשאלות ומסתכל אל עבר הים ומביע משאלה, משאלתו תתגשם. ולכן אני מזמינה כל אחד מכם להביע משאלה. אני לא מתחייבת שהמשאלה תתגשם, שהרי זוהי אגדה בלבד, אבל לחלום ולצפות, תמיד אפשר...

המשאלה שלי היא שתיהנו לעבור על הגשר, תמצאו את סמל המזל שלכם על אחד המעקות ותראו את יופיו של הים ויופיה של יפו העתיקה. מעבר נעים... ולהתראות בתחנה הבאה, ליד תותחי נפוליאון!

חזרו אל הכניסה לגשר שממנה באתם ורדו למטה בשביל המוביל לכיוון הכנסייה בעלת הלבנים האדומות - תחנה מספר ארבע במפה. חפשו את צמד התותחים בקצה הצפוני של הרחבה, שם נאזין להסבר הבא.

תחנה מס' 4

תותחי נפוליאון

"פרלון פרנסה?" מישהו כאן מדבר צרפתית? גם אם לא, אולי מישהו מכם שמע אי פעם על נפוליאון? נפוליאון היה קיסר צרפת לפני למעלה מ-200 שנה והפך להיות אחד השליטים המפורסמים בהיסטוריה. מעניין, לא?

אבל מה הקשר של נפוליאון ליפו? אם תסתכלו סביבכם תראו שברחבה שסביבנו עומד פסל של דמות הלובשת מדים וכובע משולש מצחיק, והדמות היא... נפוליאון, סימן שיש איזה שהוא קשר, אך מהו אותו קשר בין נפוליאון הצרפתי ליפו? ובכן, את זה תצטרכו לגלות בעצמכם. לפניכם כתב חידה: מלאו אותו ותוכלו לגלות כיצד קשור נפוליאון ליפו וגם מה הסיפור של התותח שנמצא כאן. לאחר שתפתרו את כתב החידה אתם מוזמנים להקשיב ולבדוק אם פתרתם נכונה.

אגב, שירותים ציבוריים קרובים תוכלו למצוא בצד השני של הכביש, מול התותחים והכניסה לכנסייה.

בתוכם חמושים ומוכנים לפעולה. וכן, בתהלוכה ארוכה נשאו חיילי יפו את 200 הכדים אל שער העיר, ובראש התהלוכה הוכרח ללכת שליט של מושל יפו ולמסור לאשת מושל העיר את הדברים הבאים: "יש בפי חדשות טובות! המצרים נכנעו ונפלו בשבי! יפו זכתה בשלל רב: כדים גדולים מלאים בכל טוב! יש להכניס את התהלוכה שבראשה אני צועד אל תוך העיר!". כך הוכנסה השיירה לעיר ונסגרו שעריה... לאחר שנסגרו שערי העיר, יצאו לפתע חייליו של תחנותי מן הכדים בזה אחר זה. שומרי העיר הופתעו כל כך ולא הספיקו להבין מניין הגיעו כל הלוחמים וכיצד יוכלו להלחם בהם... והעיר נכבשה במהירות רבה על ידי המצרים. אז שלח תחנותי מכתב לתחנותמס מלך מצרים-יפו בידי. וכן, בסיפור שכלל 200 כדים, שרביט זהב אחד ובעיקר תחבולה מחוכמת עד מאוד של שר צבא אחד, נכבשה העיר יפו ועברה לשליטתו של מלך מצרים תחנותמס השלישי.

ומסיפור זה ותקופה קדומה כל כך נחזור לימינו...נחזור בחזרה בשביל שממנו הגענו עד שנגיע ל"גשר המשאלות"- תחנה מס' 3 במפה, שם נאזין להסבר הבא.

ומעשה שהיה, כך היה... באותם ימים מלך במצרים המלך תחותמס השלישי ולו שר צבא בשם תחנותי. באותו זמן הייתה העיר יפו עיר גדולה, מוקפת חומה, ומשל בה מושל מקומי. והי יום וישלח המלך תחותמס השלישי את שר צבאו תחנותי לכבוש את העיר יפו... תחנותי, שר הצבא, צר ימים רבים על העיר ולא הצליח לכבוש אותה. הוא הבין כי כדי לכבוש את יפו עליו להשתמש בתחבולות מתחכמות... ישב תחנותי וחשב, רקם במוחו מזימה... ואז ציווה למסור במהירות למושל יפו את הידיעה הזאת: "אני, תחנותי, שר הצבא של מלך מצרים. ברחותי ממלך מצרים תחותמס השלישי וגנבתי את שרביט הזהב שלו. וכעת, תן לי להיכנס ליפו ואצטרף ללוחמין" מושל יפו, שלא עמד בפיתוי לקבל את שרביט המלך תחותמס, יצא מהעיר לנקודת המפגש שנקבעה, נפגש עם תחנותי ואמר לו "אם אכן כך הדבר ובגדת במלך תחותמס - הראה לי את השרביט!". בטרם הספיק מושל יפו לשים לב, הכה אותו תחנותי. מושל יפו נפל ארצה, הוכרע במהירות ונקשר היטב בחבלים. לאחר שלכד את מושל יפו, ידע תחנותי כי המלאכה לא נשלמה וכדי שיפוך תהיה בידו עליו לכבוש את העיר כולה. תחנותי חזר אל חייליו וציווה כי 200 מחייליו ייכנסו אל תוך כדים גדולים שהביאו ממצרים ויתחבאו

חידה קלה

בשנת 1799 כבש נפוליאון שהיה מפקד צבא צרפת את העיר יפו, בדרכו לכבוש את ארץ ישראל. כולו. כדי לפרוץ את חומת יפו השתמש נפוליאון בתותחים, כמו אלה אשר אנו רואים פה. כך נכנס עם ליפו ולאחר קרבות קשים השתלט על העיר. מיפו המשיך נפוליאון לעכו, אך לא הצליח לכבוש העיר. מאוכזב חזר נפוליאון למצרים. בדרכו עבר שוב ביפו, שהה כמה ימים, וראה את נוסף ועזב את הארץ. לזכר כיבוש יפו על ידי השליט הצרפתי המפורסם ביותר בהיסטוריה, הוצבו ברחבי כיכר קדומים פסלים בדמותו של נפוליאון ועליהם שילוט והכוונה למטיילים.

חידה בינונית

בשנת 1799 כבש נפוליאון שהיה מפקד צבא את העיר יפו, בדרכו לכבוש את ארץ ישראל. כולו. כדי לפרוץ את חומת יפו השתמש נפוליאון, כמו אלה אשר אנו רואים פה. כך נכנס עם ליפו ולאחר קרבות קשים השתלט על העיר. מיפו המשיך נפוליאון לעכו, אך לא לכבוש העיר. מאוכזב חזר נפוליאון. בדרכו עבר שוב ביפו, שהה כמה ימים, וראה את נוסף ועזב את הארץ. לזכר כיבוש יפו על ידי השליט הצרפתי המפורסם ביותר בהיסטוריה, הוצבו ברחבי כיכר פסלים בדמותו של נפוליאון ועליהם שילוט והכוונה למטיילים.

מפתח אותיות וסימנים

- א
- ב
- ג
- ד
- ה
- ו
- ז
- ח
- ט
- י
- כ
- ל
- מ
- נ
- ס
- ע
- פ
- צ
- ק
- ר
- ש
- ת

חידה קשה

בשנת 1799 נפוליאון שהיה מפקד צבא את העיר יפו, בדרכו לכבוש את ארץ ישראל. כולו. כדי לפרוץ את חומת יפו השתמש נפוליאון, כמו אלה אשר אנו רואים פה. כך נכנס עם ליפו ולאחר קרבות קשים השתלט על העיר. מיפו המשיך נפוליאון לעכו, אך לא לכבוש העיר. מאוכזב חזר נפוליאון. בדרכו עבר שוב ביפו, שהה כמה ימים, וראה את נוסף ועזב את הארץ. לזכר כיבוש יפו על ידי השליט הצרפתי המפורסם ביותר בהיסטוריה, הוצבו ברחבי כיכר פסלים בדמותו של נפוליאון ועליהם שילוט והכוונה למטיילים.

חידה קשה מאוד

בשנת 1799 נפוליאון שהיה מפקד צבא את העיר יפו, בדרכו לכבוש את ארץ ישראל. כולו. כדי לפרוץ את חומת יפו השתמש נפוליאון, כמו אלה אשר אנו רואים פה. כך נכנס עם ליפו ולאחר קרבות קשים השתלט על העיר. מיפו המשיך נפוליאון לעכו, אך לא לכבוש העיר. מאוכזב חזר נפוליאון. בדרכו עבר שוב ביפו, שהה כמה ימים, וראה את נוסף ועזב את הארץ. לזכר כיבוש יפו על ידי השליט הצרפתי המפורסם ביותר בהיסטוריה, הוצבו ברחבי כיכר פסלים בדמותו של נפוליאון ועליהם שילוט והכוונה למטיילים.

מקרא:
מידע
משטרה
תחנה במסלול
חניה
שירותים
כביש
שביל הולכי רגל

פיתרון החידה

בשנת 1799 כבש נפוליאון שהיה אז מפקד צבא צרפת את העיר יפו, בדרכו לכבוש את הארץ כולה. כדי לפרוץ את חומת יפו השתמש נפוליאון בתותחים, כמו אלה שאנו רואים פה. כך נכנס עם צבאו ליפו ולאחר קרבות קשים ואכזריים השתלט על העיר. מיפו המשיך נפוליאון לעכו, אך לא הצליח לכבוש את העיר. מאוכזב חזר נפוליאון למצרים. בדרכו עבר שוב ביפו, שהה בה כמה ימים, השאיר אחריו הרס נוסף ועזב את הארץ. לזכר כיבוש יפו על ידי השליט הצרפתי המפורסם ביותר בהיסטוריה, הוצבו ברחבי כיכר קדומים

פסלים בדמותו של נפוליאון ועליהם שילוט והכוונה למטיילים. הצלחתם? כל הכבוד! חשוב להוסיף שהניסיון של נפוליאון לכבוש את יפו הביא להתעניינות מחודשת של העמים האחרים בארץ ותיירים רבים אליה הגיעו אליה כתוצאה מכך. ניסיון הכיבוש של נפוליאון אמנם השאיר ביפו הרס רב והרוגים, אך גם פרסם את שמה כעיר נמל מרכזית ושער הכניסה למזרח התיכון.

ועד התחנה הבאה - להתראות! או בצרפתית: אורוואר! נצעד כעת דרומה במעלה המדרגות, לעבר כיכר קדומים, עמדו על הרחבה הלבנה והאיזו להסבר הבא.

תחנה מס' 5

כיכר קדומים

הגענו לכיכר קדומים, מרכז של יפו העתיקה. הסתכלו סביב ממרכז הרחבה הלבנה, ובואו ננסה יחד לבחון את סביבתנו:

* כמה סוגי בתים אתם רואים? כמה סוגי גגות? שימו לב לכניסייה הגדולה שעומדת ממש צמוד אלינו, כניסייה סנט פטרוס, למזרקת המזלות הנמצאת מולנו ולסמטאות שמאחורינו ולפינו. זוהי יפו, מלאה וגדושה בדמויות, סיפורים, דתות ו... מה לא?

וכעת עמדו על הרחבה הלבנה המוגבהת מעט שלידינו והיו שקטים. נסו לחוש דרך הרגליים מה יש מתחת לבמה שאתם עומדים עליה... מצליחים? אם לא, נסו עוד קצת... מתחת לרגליים שלכם חבוי אוצר גנוז, חבל לפספס אותו... אם אתם עדיין לא מצליחים לנחש דרך הרגליים, אספר לכם.

מתחתינו נמצא מרכז המבקרים של יפו העתיקה. מרכז המבקרים נמצא ממש מתחת לאדמה, בתוך החפירות הארכאולוגיות של המקום. כלומר, אפשר לרדת אל מתחת לרחבה שעליה אנו עומדים, לראות שרידי בתים מתקופות שונות, לראות ממצאים שונים שנמצאו בחפירות הארכאולוגיות שנערכו ביפו לאורך השנים ואף לצפות בסרט על תולדות יפו.

מי שרוצה, מוזמן לבקר במרכז המבקרים. הכניסה בתשלום.

משום שאנחנו נמצאים מעל הממצאים הקדומים של יפו, החליטו לקרוא לכל הרחבה שלפנינו "כיכר קדומים", כדי להזכיר לנו שמעבר למה שאנחנו רואים מעל פני השטח, קיימים עוד שרידים קדומים במקום, והבתים שמעל הקרקע הם המשכם של השרידים הישנים.

תחנה מס' 6

נמל יפו

הגענו לנמל יפו, נמל לחופו של הים התיכון. כיום יש בנמל בעיקר סירות דיג וסירות תיירות. אך פעם, היה נמל יפו אחד הנמלים הראשיים של ארץ ישראל. דרכו הגיעו לארץ צבאות שבאו לכבוש את הארץ, עולי רגל מכל הדתות שבאו לפקוד את ארץ הקודש, תיירים שהגיעו לסייר בה וכמובן עולים חדשים רבים.

אם תסתכלו על הים תוכלו לראות את שובר הגלים שעשוי כיום מבטון, ואם תסתכלו מימין, אל קצהו של שובר הגלים, תראו סלעים מבצבים מן המים: אלה סלעי אנדרומדה שעליהם נספר בהמשך.

וכעת שלוש ארבע ו... הסתובבו לאחור בבת אחת, מאחורינו יפו העתיקה - כרגע ראייתם בדיוק את מה שראה כל מי שהגיע לארץ דרך נמל יפו: עיר צפופה, הרבה גגות, הרבה מרפסות, סמטאות צרות, עיר עשויה אבן מקומית ומלאת קסם...

הנמל תפקד כנמל מרכזי של הארץ עד 1936 ואם אתם רוצים לדעת מה חשו העולים בהגיעם אל הארץ דרך נמל יפו בימים ההם, כדאי לכם לשמוע את חיה'לה.

מי זו חיה'לה? הנה תכירו:

חיה'לה: שלום, קוראים לי חיה'לה, ואני גרה בארץ ישראל כבר... כמה שעות. כן, אני ממש ממש עולה חדשה, הגעתי היום עם המשפחה שלי לכאן, לנמל יפו, באוניה, ואני עדיין לא יכולה להירגע, אני כל כך נרגשת! אני עדיין זוכרת את הפעם הראשונה שאבא סיפר לי על יפו...

אבא: את יודעת, חיה'לה, האוניה שעליה נפליג לארץ ישראל תכנס לארץ דרך נמל יפו.

חיה'לה: יפו? המקום הזה נשמע לי מוכר.

בתחילת הסיור סיפרתי לכם שמה שגרם ליפו להיות כל כך חשובה הוא הנמל שלה, ולשם אנו צועדים כעת, אבל כדי להגיע לנמל, יש לכם משימה: עליכם לנווט לנמל בעצמכם ולצורך זה מצורפות כאן תמונות של מקומות בדרך לנמל. מצאו ועקבו אחר המקומות המצולמים לפי סדר התצלומים ובהמשך תגלו את השילוט לכיוון הנמל. אני אחכה לכם שם, בהצלחה!

אבא: את צודקת! את באמת מכירה את המקום. את זוכרת שסיפרתי לך על יונה הנביא, שעליו מסופר בתנ"ך בספר יונה? אז אותו יונה ניסה לברוח למקום בשם תרשיש ולשם כך עלה על אוניה בחוף יפו.

חיה'לה: אה, אני זוכרת, זה אותו יונה שאחר כך, כשהייתה סערה, השליכו אותו לים ואחר כך בלע אותו דג גדול...

אבא: נכון, זה בדיוק אותו יונה.

חיה'לה: מה, כל כך הרבה שנים הנמל הזה קיים?

אבא: כן, יפו היא אחת הערים העתיקות ביותר ב-ע-ל-ל-מ.

חיה'לה: אני זוכרת שאחרי שאבא סיפר לי את זה, חלמתי בלילה שאני מגיעה ליפו ופוגשת שם את יונה הנביא. וכך מיום ליום חיכיתי וציפיתי לאותה הפלגה, אבל כמה שציפיתי ודמינית - לא תיארתי לעצמי איזו חוויה אני עומדת לעבור.

הימים הראשונים באוניה היו, אמנם, קשים, גם לי וגם לאחי היו בחילות נוראיות, אך הן חלפו והתחלנו ליהנות מהמרחבים האין-סופיים של הים התיכון.

ומהאנשים המעניינים שהפליגו יחד איתנו. ואז, יום אחד, לקראת שעות הצהריים, התחלתי לשמוע באוניה מעין זמזום שהתגבר והתגבר ואז הבנתי, אלה קולות אנשים על הסיפון:

**אני רואה את ארץ ישראל!
הנה יפו!
יפו לפנינו!
אנחנו מגיעים לארץ!**

חיה'לה: במהירות עלו כל הנוסעים על הסיפון, ואכן ראינו את יפו לפנינו, ראינו את מה שאתם רואים כרגע, עיר נהדרת, צפופה, מלאת מרפסות, סמטאות, קולות, ריחות - איזה יפו! אוי, התבלבלתי, איזה יופי!

**אני רואה את החוף!
אנחנו ממש קרובים!
עוד רגע הגענו!**

חיה'לה: אה... רגע, למה עצרנו? אבא, האוניה בסדר? למה אנחנו לא ממשיכים?

אבא: חיה'לה, תירגע, האוניה בסדר, הכול בסדר.

פשוט חוף יפו הוא חוף עם הרבה סלעים, המים לא עמוקים מספיק ולכן האוניה לא יכולה להגיע עד החוף.

חיה'לה: אז איך אנחנו נגיע לחוף? בשחייה?

אבא: לא, אל תדאגי, את רואה את הסירות הקטנות שמתקרבות אלינו מהחוף? נעבור אל הסירות והספינים יביאו אותנו אל החוף בבטחה.

חיה'לה: תוך רגע היו הסירות האלה ליד האוניה שלנו ואז יכולתי לראות את האנשים שבאו בהן: אלה היו אנשים שכמוהם לא ראיתי אף פעם - שזופים מאוד, בעלי מכנסיים צבעוניות, חלקם עם שפמים ע-נ-ק-י-ים ועל הראש היה להם כובע שנראה כמו דלי קטן הפוך.

אבא: דלי... אולי... לכובע קוראים תרבוש.

חיה'לה: אבא עוד לא סיים לדבר, והספינים כבר הגיעו לספינות, החלו לתפוס מזוודות ולהשליך אותן לסירות. האם ראיתם פעם מזוודה מעופפת? ולפתע, הרגשתי שמישהו מרים אותי, איזה פחד, הוא מניף אותי באוויר ו-הופ, אני בסירה, כולי מדוגגת מהשפם של האיש הזה. א-ב-א!

אבא: אל תדאגי, אני ואימא כבר מגיעים.

חיה'לה: אבא הרגיע אותי.

ואכן תוך רגע ראיתי את אימא שלי נוחתת בסירה לידי, ומיד אחר כך הגיע אחי ואז אבא. הכול קרה כל כך מהר, תוך רגע הגענו לחוף. אימא בכתה מהתרגשות, ואבא אמר לי:

אבא: חיה'לה, הגענו לארץ ישראל, זוהי אדמה קדושה.

חיה'לה: והוא התכופף ונישק את האדמה. אני עשיתי, כמובן, מיד כמוהו, אמנם נכנס לי קצת חול לפה, אבל זה היה שווה את זה.

אני עדיין לא מאמינה שאני ביפו, כמה ריחות, כמה קולות, כמה צבעים...

אבא: חיה'לה, חיה'לה, איפה את?

חיה'לה: הי, אני שומעת את אבא קורא לי, בבלאגן כאן קל ללכת לאיבוד... אבא, אני באה! חיה'לה, להתראות! ואנחנו, חברים, ממשיכים צפונה לאורך הטיילת עד לביתן היציאה מהנמל, שם נאזין להסבר הבא.

תחנה מס' 7

סלעי אנדרומדה

התמקמו במרפסת התצפית, ליד ביתן היציאה מהנמל.

* ועכשיו, הסתכלו לרגע על הים, אפשר לראות שלא רחוק מהחוף ישנם סלעים שבולטים מעל גובה פני הים, לסלעים האלה קוראים סלעי אנדרומדה. שם די מוזר לסלעים, לא? שם של הסלעים נובע מאגדה יוונית עתיקה ששמה אגדת אנדרומדה. עכשיו התקרבו לקיר המפריד בין הים לטיילת והיו שקטים. ש... שומעים את קולות הגלים? היו שקטים... ש...

תחנה מס' 8 הסביל המשושה - רח' רוסלאן מול פתח מסגד מחמודיה

מישהו מכם צמא?
אם כן, הגענו למקום הנכון!
מה זה בכלל סביל, אתם שואלים?
סביל זה פשוט השם הערבי למלה רהט.
ואני מנחשת שאולי חלק מכם חושבים בליבם עכשיו:
"אבל...מה זה בכלל רהט?"

והתשובה לכך פשוטה: רהט היא ברזייה המיועדת לכול: לעוברים ושבים, לבהמות ועוד. בעבר לא היו קיוסקים ובתי קפה שבהם אפשר היה לקנות שתייה ולהרוות את הצמא. כדי לשתות היו צריכים לשאוב מים מן הבאר.

במקום שבו אנו עומדים פעל לפני כמאתיים שנה שוק שוקק וססגוני, מלא עוברים ושבים, עולי רגל, תיירים ותושביה של יפו, שכולם חיפשו מקום שבו אפשר להתרענן ולשתות. וגם את בעלי החיים היה צורך להשקות.

השליט המוסלמי היה חייב לספק לנתיניו ביטחון ולהשכין צדק בעירו ואם בנוסף על כך הוא גם דאג לאספקת המים לעיר, העיד הדבר על נדיבות לבו וזיכה אותו בעשיית מצווה מתמשכת לאורך זמן.

הסביל הזה הוא מן היפים והמפורסמים ביפו. הוא נבנה במסגרת פעולות השיקום והחידוש של יפו ע"י אבו נבוט במטרה לשרת את המתפללים במסגד הגדול ביפו ואת באי השוק.

אתם בוודאי שואלים מיהו אבו נבוט? על כך בתחנתנו הבאה - סביל סולימן.

נמשיך מזרחה לכיוון הצומת המרומזר המקשר בין

אנדרומדה היפה נלקחה אל הים ונקשרה על אחד הסלעים ליד הנמל, ותוך זמן קצר ראתה מפלצת הים הנוראית את אנדרומדה והחלה להתקדם לכיוונה.

זמנה של אנדרומדה הולך ואוזל ועוד רגע תשיג אותה המפלצת...אך ממש ברגע האחרון הגיע פרסאוס האמיץ שרכב על פגסוס - הסוס המכונף. פרסאוס שב כעת ממלחמתו מול מדוזה, חש אל אנדרומדה, הרג את המפלצת הים הנוראה ושחרר את אנדרומדה - היפה בבנות יפו.

יש האומרים כי עד היום אפשר לראות לא הרחק מהחוף, על גבי הסלעים, את השלשלאות שקשרו את אנדרומדה אל הסלעים - סלעי אנדרומדה.

ואחרי אגדה קסומה זו אתם בוודאי צמאים... לכן התחנה הבאה שלנו היא הסביל המשושה שליד פתח מסגד מחמודיה ברח' רוסלאן. אנחנו ממשיכים צפונה בטיילת ופונים ימינה במזלג, לעבר פתח המסגד הגדול. נעצור מול הסביל המשושה, שם נאזין להסבר הבא.

אם תהיו שקטים מספיק תוכלו לשמוע את הים מספר את אותה אגדה יוונית עתיקה, אגדת אנדרומדה...

קסיופיאה מלכת יפו, הייתה מלכה ברבנית מאוד שנהגה להתפאר ביופייה הרב של בתה אנדרומדה.

בנות הים היו שומעות את ההתפארות והתנהגותה העלתה את רוגזן עד שהן החליטו להתלונן אצל אל הים פוסידון.

פוסידון, אל הים, שמע את דבריהן של בנות הים והחליט להחריב את העיר יפו כולה, ולשם השמדת יפו שלח פוסידון את מפלצת הים קיטוס.

קיטוס, מפלצת הים הנוראית, החלה מתקרבת אל העיר יפו, ובהלה רבה עלתה בקרב יושבי יפו. מלך יפו, קפיאוס, הבין כי כדי למנוע את הריסת העיר עליו לעשות מעשה מחריד ולהקריב קורבן למפלצת הים הנוראה.

מכל בנות יפו, עלתה בגורל אנדרומדה ונבחרה להיות הקורבן. כן, אנדרומדה, בתו של מלך יפו והיפה מכל בנות העיר, היא זו אשר עליה להיות קורבן למפלצת הים כדי להרחיקה ולהציל את העיר.

רחוב רוסלאן לרחוב יפת. עצרו 20 מטרים לפני הרמזור, ליד קשת האבן הגדולה בקיר הצפוני, שם נאזין להסבר הבא.

תחנה מס' 9 סביל סולימן

אנחנו עומדים ליד סביל סולימן הנמצא ממש מול שער הכניסה ליפו.

שער? אני לא רואה פה שום שער!

נכון, קשה לראות, אבל ממש מולנו, מעבר לכביש, נמצאת סמטה העוברת בין חנויות, אם נכנס לסמטה הזאת - נגיע לשער הראשי של העיר יפו, שהייתה כולה מוקפת חומה.

וגם שם קצת קשה לזהות את השער, משום שהשער שהיה פעם מפואר ובולט מאוד, נמצא כיום בין מבנים שנבנו ממש צמוד לו ולכן קצת קשה להבחין בשער עצמו (אבל אם מישהו מכם רוצה לנסות למצוא את השער הוא מוזמן לחצות בזהירות את הכביש ולחפשו).

וכמו שכבר סיפרתי, ליד השער הוקם סביל סולימן - הסביל המפואר שלידו אוחנו נמצאים. גם הסביל הזה הוקם בימיו של אבו נבוט. רגע, רגע, רגע, יש כאן יותר מדי שמות לא מוכרים... סולימן? אבו נבוט? מי זה סולימן? ומה זה או מי זה אבו נבוט? הסביל שלידו אנו עומדים נבנה בשנת 1809, כלומר לפני כמאתיים שנה, על ידי סולימן פחה, שהיה מושל עכו. וכעת נוכל לענות על השאלה: מה זה, או יותר נכון מי זה אבו נבוט... אבו נבוט היה המושל של יפו וכל איזור דרום הארץ

החל משנת 1807, לפני כ-200 שנה. מי שמינה אותו למושל היה סולימן פחה - מושל עכו, כן, כן, זה שבנה את הסביל... שמו האמיתי של אבו נבוט היה מוחמד אג'א, אך כולם קראו לו אבו נבוט וזאת משום שהיה מסתובב ברחבי העיר כשבידו נבוט (אלה בערבית) מספרים עליו שהיה משתמש בנבוט שלו לא מעט, ונוודע כשליט תקיף מאוד. מעבר להיותו מושל שכל אנשי העיר פחדו ממנו, ב-13 השנים ששלט פה בנה אבו נבוט ופיתח את העיר יפו מאוד, ובימיו נבנה גם שער העיר שמולו אנו עומדים. ומשום שעל ימיו של אבו נבוט אנו מספרים, ומשום שאנו נמצאים ממש מחוץ לשער העיר, הקשיבו לאגדה שיש כאלה המספרים כי התרחשה בימים ההם במקום הזה...

באחד הימים יצא אבו-נבוט לטייל בפרדסים שמחוץ לעיר. היה זה יום יפה ונעים ואבו נבוט שהסתובב בתוך הפרדסים אשר הקיפו את יפו היה מרוצה מאוד ומלא בנחת. הטיול ומזג האוויר הנעים עייפו מאוד את המושל והוא רצה לנוח מעט מתחת לאחד העצים, ואז לחזור לעיר, אך הוא נרדם. כאשר התעורר אבו נבוט הוא נחרד לגלות כי נרדם לזמן ארוך משחשבו, השמש כבר שקעה והתחיל להיות קריר. אבו נבוט רצה לחזור במהירות ליפו ולהיכנס לארמונו. כשהגיע לשערי העיר יפו מצא את השערים נעולים.

אבו נבוט החל לדפוק על השערים ולקרוא בכעס: **"אני אבו נבוט, ומצווה אני אתכם לפתוח את השער מיד!"**

השומרים שהיו רגילים לקריאות כאלה השיבו לו: **"מושל העיר אבו נבוט, אשר נם בארמונו, קבע כי על השערים להסגר עם רדת הליל, ואסר עליהם לפתוח את השערים. אין יוצא ואין נכנס אל העיר לעיר אחרי שעות החשכה!"**

לא הועילו הסבריו ותחינותיו של המושל כי הוא-הוא אבו נבוט בכבודו ובעצמו, והוא המתדפק כעת על דלתות השער ולא נם את שנתו בארמונו, כפי שסבורים היו השומרים.

וכך נשאר אבו נבוט המסכן לישון ליד הסביל כשהוא רועד כל הלילה מפחד ומקור. למחרת, כשהאיר היום, גילו השומרים המופתעים מחוץ לשער את אבו נבוט, מושל העיר, בכבודו ובעצמו. ואילו אבו נבוט הנעלב כעס על השומרים וגידף אותם על התנהגותם הגסה באמירה: **"ארור בן ארור הלוקח לו חבר מאנשי יפו"**, כלומר, ארור מי שמתחבר לאנשי יפו הרשעים!

לכל מי שיש לו חבר שגר ביפו, אל דאגה! אבו נבוט כבר לא מתהלך פה באזור ובנוסף... אל תשכחו שמדובר באגדה...

חברים, כעת נפנה שמאלה בצומת המרומזר ונתראה בתחנה הבאה שלנו...השעון. זוהי תחנה מס' 10, שם נאזין להסבר הבא.

תחנה מס' 10
כיכר השעון

סלח לי, מה השעה?
אולי אתה במקרה יודע מה השעה?
יש לך שעון במקרה, מה השעה?
סליחה, מה השעה?

איך אתם הייתם מרגישים אם כל היום היו שואלים אתכם מה השעה? אם זה היה כל יום, כל היום, יש סיכוי שזה היה פשוט משגע אתכם, לא?

אני רוצה לספר לכם על אדם בשם יוסף ביי מויאל, שיש כאלה שטוענים שסבל מבעיה דומה, אך אל דאגה, אלה הטוענים זאת מספרים כי הוא מצא לה פתרון, והפתרון קשור למגדל הגבוה שלידו אנו עומדים שבראשו יש...שעון.

לפני כ-100 שנה, לא לכל אדם היה שעון (ובטח לא טלפון נייד עם שעון על הצג...), רק לאנשים עשירים מאוד היו שעונים.

אחד היהודים העשירים ביותר ביפו היה אדם בשם יוסף ביי מויאל, ולו, כפי שאתם מבינים, היה שעון.

ובכן, מספרים שיוסף כבר התרגל לכך שאנשים רבים שואלים אותו מה השעה, אבל כשהתחיל לפעול קו רכבת מיפו לירושלים, והרבה יותר אנשים היו צריכים לדעת מה השעה כדי לא לאחר את הרכבת, ליוסף כבר ממש נמאס לענות על שאלות האנשים!

וכאן נעצור לרגע את סיפורו של יוסף ונעבור לסיפורו של עבדול חמיד.

מי זה עבדול חמיד, אתם ודאי שואלים...

אם כן, עבדול חמיד השני היה הסולטאן של האימפריה העות'מאנית - הטורקית, או במילים אחרות - הוא היה השליט העליון של שטח ע-נ-ק-י

וכעת...נחשו של מי היה הרעיון להקמת השעון?
נכון מאוד!

אגדה משפחתית מספרת כי יוסף ביי מויאל היה אחד מהתורמים העיקריים להקמת השעון, שלקח כמה שנים לבנותו, כדי שלא יצטרך לענות לכולם על השאלה "מה השעה"...

ואת השעונים עצמם, על המגדל, התקין השען משה (מוריץ) שינברג מרומניה, שהיה מנכבדי הקהילה היהודית של יפו ועסק בצורפות.

כך, לאחר שסוף סוף נבנה מגדל השעון, יכול היה יוסף ביי מויאל לישון בשקט בלילה...

השעון שנמצא כבר מחוץ לחומות יפו העתיקה הפך להיות המרכז של העיר יפו בתקופה שלפני 100 שנה, וסביבו היו מבנים ציבוריים חשובים: המבנה עם העמודים הגבוהים והמרשימים שנמצא מעבר לכביש היה "סראיה אל ג'ידדה" - בניין הממשלה החדש. ממול, מעבר לכביש בצד המערבי, היה ה"קישלה" - בית הסוהר, ובכלל - כל אזור מגדל השעון היה שוק שוק חיים.

מגדל השעון שופץ כמה פעמים במהלך השנים מאז הקמתו, ובין היתר הוסיפו על חלונותיו פיתוחי ברזל ובהם תמונות המספרות פרקים מסיפורה רב השנים של העיר יפו (אתם מוזמנים לזהות על מה מספרות התמונות).

כיום הפך השעון להיות מעין סמל של יפו, ולכן ביפו אפשר לעלות על אוטובוס, לבקש מהנהג לרדת "ליד השעון" והמשפט אפילו יישמע הגיוני...

וכעת - לתחנה האחרונה בסיוור שלנו. חבר'ה, הולכים לשוק הפשפשים!

מכיכר השעון נלך דרומה ברחוב יפת ונפנה שמאלה לרחוב עולי ציון או לרחוב עמיעד, אל עבר השוק - תחנה מס' 11, שם נאזין להסבר הבא.

**

הכולל לא מטע ארצות, ביניהן ארץ ישראל-פלסטינה, שהייתה תחת שלטון הטורקים.

עבדול חמיד השני, היה, אמנם, אחד האנשים בעלי הכי הרבה כוח בעולם, אך מספרים עליו שהוא היה שליט מאוד מאוד פחדן, וכל הזמן פחד שמישהו יפגע בו. מספרים עליו שמרוב פחד, בכל שנות שלטונו יצא מארמונו המפואר בסך הכול... פעמיים!

בשנת 1901 כלומר לפני למעלה מ-100 שנה חגגו בכל רחבי האימפריה העות'מאנית - הטורקית, 25 שנים לשלטונו של הסולטאן עבדול חמיד השני, ולכבוד החגיגות והסולטאן בנו בכל מיני ערים חשובות מגדל שעון מפואר מאוד.

גם בארץ תרמו התושבים הערבים והיהודים לבניית מגדלי שעון בכמה ערים: בעכו, בירושלים, בחיפה... וגם ב... יפו.

תחנה מס' 11

שוק הפשפשים

ברוכים הבאים לשוק הפשפשים!
רגע, אל תברחו!

אין כאן פשפשים ממש,

כך קראו המבקרים לשוק הזה לפני שנים רבות, והכינוי הפך להיות השם הרשמי של המקום.

השוק נמצא באזור שמחוץ לחומות יפו העתיקה, והאזור הזה הפך לפני כ-100 שנה למרכז העיר עם השוק, בנייני הממשל ועוד.

בשוק הזה ובסביבתו תוכלו למצוא הרבה מאוד דברים שאתם צריכים וגם דברים שלא חשבתם עליהם בחיים.

בגלל כל הדברים המיוחדים שאפשר למצוא כאן, השוק הוא אחד המקומות עם הכי הרבה מבקרים ביפו.

אתם מוזמנים להסתובב בין החנויות, לפקוח עיניים, לפתוח אוזניים, ולקחת נשימה עמוקה.

הקולות, הצבעים, הריחות - הם הקסם של השוק. כאן אנחנו מסיימים את הביקור הקסום שלנו ביפו: בשוק הפשפשים שהוא כמו יפו - צבעוני, מלא אנשים מיוחדים, מלא קסם ובעיקר מלא יפו...אה יופי.

שהרי יפו שקיימת כל כך הרבה שנים ממשיכה לחיות, להרעיש ובעיקר למלא ביופי ובשמחה.

זכרו, אתם מוזמנים תמיד ליפו, תמיד יש עוד מה לגלות!

**

המשך טיול נעים!

עיריית תל-אביב - יפו, המישלמה ליפו, 2012

הפקת סיורים קוליים: יד בן-צבי בשיתוף חברת תור-מן

יד בן-צבי - מנכ"ל: יעקב יניב

יד בן-צבי - סמנכ"ל: אריק וירצבורגר

ייעוץ מדעי: יעקב ינון, משה רימר

ריכז הפרויקט: יולי מלאך, תרצה רבינוביץ', ענת שטיינמץ

חברת תור-מן - מנכ"ל: מיכאל הלפרין

כתיבת מסלול סיור משפחות: ענת שטיינמץ

ביבליוגרפיה: ראה הפנייה באתר www.visit-jaffa.com